

MUZEJSKA ZBIRKA U BUZETU

Sve se više govori i piše o potrebi da se i spomenici kulture koriste u turističke svrhe. Poznato je da u tom pogledu nemamo neko naročito iskustvo. Možda je ovakovom stanju kriva ne baš prevelika zainteresiranost za kulturne spomenike što može biti posljedica uskog gledanja na njih i nedovoljnog poznavanja.

Dosadašnji uspjesi postignuti su uglavnom u mjestima priobalne Istre. I samo nepoznavanje historijskih spomenika može na jednoj strani biti uzrokom što su oni nepristupačni, što nisu obilježeni pa se za njih ne zna, a mogu pak biti i potpuno sredjeni, možda i privlačni, ali zbog toga što se nalaze u unutrašnjem, neprometnom dijelu Istre do njih se teško dolazi.

Svrha je ovog članka da prikaže muzejsku zbirku u Buzetu koja postoji već pune četiri godine.

Muzejska zbirka u Buzetu ne predstavlja samo prošlost Buzeta, već ona predstavlja i prošlost čitavog njegovog kraja - Bužeštine. Prije nego što opišemo izgled same zbirke iznijet ćemo ukratko nešto iz prošlosti ovog gradića i njegove okoline.

Podrebarska jama, spilja kod Nugle i još neke svjedoče da je Bužeština bila naseljena još u predhistoriji. Znatan broj gradinskih naselja koja su bila smještena na vrhovima brežuljaka ukazuje na prve sagrađene stanove. To su: Buzet, Sv. Križ, Roč, Meja, Kašteļ iznad Bračane, Sv. Stjepan i druga.

Iz rimskog doba (Rimljani su vladali Istrom od 177. god. ~~xpaxaxax~~ prije nove ere do 477 god. nove ere), poznato je 30 lokaliteta s antičkim nalazima. Među 76 rimskih natpisa, dosad publiciranih važan je onaj nadjen na Coričici na kom se čita zahvala božici Saluti radi spasa Bužešana. Na tom se natpisu po prviput spominje ime Buzet. Rimljani su bili samo okupatori nad ilirskim i keltskim stanovništvom ~~na~~ čija imena čitamo na spomenutim nalazima.

Snažan dolazak Slavena svjedoče groblja ispod Buzeta, na Drobežiji i Zajčjem Brču kraj Mluna. Ovo posljednje gr oblje prema tvrdnjama profesora Branka Marušića spada u sedmo stoljeće.

Spomenici srednjeg vijeka osobito su dobro zastupljeni. To je razdoblje nekim današnjim naseljima dalo karakter grada (Buzet, Roč i Hum), a u znatnoj je mjeri dalo pečat tipu većine buzetskih zase-
laka. Plemići su uz spomenuta naselja živjeli u danas dobro očuvanom
ali nepuštenom kaštelu u Račicama, nekadašnjem kaštelu a danas ruševinama
iznad Brečane i u već potpuno razorenim kaštelima: Rašporu, Črnom
gradu i Belom gradu iznad Ročkog Polja. Izvan ovih mjesta naredji-
vano je seljacima gdje da sagrade svoja naselja radi lakše obrade
zemlje. Otud raštrkani tip većine sela u kojima se do danas sačuvalo
obilje etnografskog materijala.

Nuglanski misel i mnogo glagolskih natpisa te Stjepan
Konzul čuveni protestant iz 16. stoljeća po svojoj su važnosti
premašili značenje za samo usko buzetsko posručje.

Naročito bogatstvo sačuvanog materijala iz soha Narod-
nog preporoda a osobito mnoštvo svježih događaja iz narodnooslo-
bodilačkog rata ponukao je nekoliko ljudi da pristupe prikupljanju
i sredjavanju materijala za sredjanje jednog zavičajnog muzeja.
Općina je za potrebe muzeja najprije dala jednu prikladnu sredo-
vjekovnu jednokatnicu a naknadno su dobivene još tri starobuzet-
ske zgrade.

Sakupljeni su predmeti izloženi u 16 prostorija od
kjih se 11 nalazi u glavnoj zgradi baroknog stila u ulici Josipa
Ivančića. Arheološki su nalazi smješteni u tri prostorije. Tu su
izložene slike, iskopine, makete, dio pronadjenih predmeta te de-
setak rimskih nadgrobnih spomenika. Zbog toga što poseban značaj
ovog starijeg dijela buzetske prošlosti predstavljaju staroslaven-
ske iskopine kraj Velog Mluna (udaljenog oko 4 km od Buzeta), jedna
se prostorija uredila stalnom izložbom ovih iskapanja. Po broju
nalaza i po vremenu u koje spadaju već je spomenuto da je to materi-
jal naučnokulturne vrijednosti za čitavu zemlju a tim više vrijednos-
nosti za Istru .

MUZEOLOGIJA

H-13/1

U istoj su zgradi već prve godine otvorene i prostorije u kojima su prikazane sredovjekovne freske ovog kraja i odljevi jednog dijela glagolskih natpisa. Značaj Buzeštine u narodnooslobodilačkoj borbi prikazan je u dvije prostorije glavne zgrade. Originalni dokumenti, slike i nešto oružja podsjećaju na događaje koji dokazuju da je ovaj kraj bio žarište ustanka u Istri. U Brgucu je održana prva oblasna konferencija KPJ 25. XII 1943. godine, u Račicama Prva omladinska konferencija 29. XII 1943. godine a kraj Rašpora poznata konferencija AFŽ-a 25. i 26. VII 1944. Svoju srđžbu neprijatelj je pokazao i paljenjem sela na Krasu.

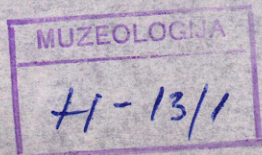
Bogatstvo etnografskog materijala na ovom području uvjetovalo je da se zbirka u Buzetu od svog osnivanja već dva puta proširivala. Prve je godine u glavnoj zgradi izložena starobuzetska kuhinja, a već na godišnjicu postojanja zbirke (29. XI 1962. g.) otvaraju se nova odjeljenja u glavnoj zgradi u kojima se prikazuju narodna nošnja i poljoprivredni alat, a u dvije "pučke" kuće starog Buzeta prikazuju se tkalački, lončarski i pekarski obrt. U četvrtoj godini djelovanja etnografski se izložbeni prostor proširuje i na češljarski obrt koji je smješten u posebnoj prostoriji kraj buzetskih malih vrata.

Već spomenuta starobuzetska kuhinja, poljoprivredni alat i obrt dočaravaju posjetiocu nekadašnji život buzetskog čovjeka.

Kuhinja, taj najvažniji dio istarske kuće bila je mjesto gdje su se ljudi na "bankinima" okupljali oko "ognjišća" da bi uz "lumin" (uljanica) razgovarali i "paletom" (lopaticom) i "moletama" (hvataljkama za žeravicu) održavali vatru.

Zemljano, drveno posudje i pribor za pripremanje hrane i stol od tvrdog drveta predočavaju život u kuhinji.

Pribor nekadašnjeg obrtnika porodice Tomac iz Čukarije kod Huma prikazuje način izrade zemljanog posudja.

U prostoriji u kojoj je nekad bila stara gradska pekara uz originalnu peć izložene su stare "njačve" u kojima se kruh mjesio "gromola" za gnječenje tijesta i sve ono što je trebalo da bi nekadašnji bužetski stanovnici dobili kolače i kruh.

Na kompletno izloženom tkalačkom stanu tkalac je izrađivao razne vrste platna.

Obilazak ovih zgrada koje su blizu jedna drugoj (jer je i sam Buzet malen) predstavlja jednu ugodnu šetnju Buzetom čiji današnji izgled uglavnom potječe iz doba mletačke vladavine (od 1421.- 1797.). U to doba spada i pojačavanje i nadgradnja gradskih bedema u čiji sastav ulaze dvojna vrata: Velika na kojima čitamo 1547. godinu i Mala ~~podignuta~~ vrata podignuta 1590. godine. Uz renesansna ulazna vrata u Buzetu ima više baroknih i poneka zgrada gotičkog stila.

Ne bi na ovom mjestu govorili o osnivanju, problemima niti o perspektivama bužetske muzejske zbirke. Htjeli smo doprinijeti boljem poznavanju ~~vrjedn~~ vrednota koje posjeduje Buzet, gradić u živopisnoj kotlini ispod litica Čičarije.

BOŽO JAKOVLJEVIĆ

Buzet, 10. studeni 1965.

Božo Jakovljević

